

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจสภาพปัญหา สาเหตุการดำรงชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมง ลุ่มแม่น้ำอิง และรูปแบบในการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของกลุ่ม ตลอดจนการเข้าถึงระบบบริการของภาครัฐและองค์กรเอกชน

จากการสำรวจสภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้ พบว่า มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ส่วนมากจะประสบปัญหาในด้านรายจ่ายเนื่องจากครอบครัวขาดอาชีพเสริมที่จะเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ต้องหาแนวทางในการจับปลาให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มประมงลุ่มแม่น้ำอิงคือ ถูกกลุ่มคนบางกลุ่ม บางหมู่บ้านที่น้ำแม่อิงไหลผ่านจำกัดหรือหวงห้ามไม่ให้หาปลา ทั่วๆที่เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ (ในแม่น้ำอิง) เพื่อทำการเปิดให้หาปลาเพื่อเก็บเงิน ทำให้มีที่หาปลาน้อยลง ต้องไปหาไกลขึ้น รวมทั้งมีบุคคลที่กระทำการผิดกฎหมาย เช่น การใช้ระเบิด การใช้ไฟฟ้าจี้ เป็นต้น

สำหรับรูปแบบการแก้ปัญหาตนเองของกลุ่ม พบว่าแทบจะไม่มีเลย ทั้งนี้แม้มีก่อตั้งบ้างก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่มีผู้ที่คอยสนับสนุน ให้ความรู้ หรือเป็นแกนนำในการก่อตั้ง รวมทั้งกลุ่มคนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาน้อย และไม่สามารถจะจัดการหรือไม่มีรูปแบบในการแก้ปัญหาได้จริง ทำให้ไม่สามารถพัฒนาวิถีชีวิต พัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของตนได้

ด้านสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล ส่วนด้านประชาสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือในด้านอื่นมีน้อยมากจนถึงไม่มีเลย ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงต้องการที่จะได้รับสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรเอกชนในเรื่องการประกันการว่างงาน การประกันด้านการศึกษา และอื่นๆ

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ผลการวิจัยดังนี้

(1) กลุ่มคนยากจนที่ประกอบอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 84.71 ประกอบอาชีพนี้สืบต่อกันมาจนชั่วลูกชั่วหลาน ร้อยละ 9.41 ย้ายถิ่นฐานมาจากแหล่งอื่น และอีกร้อยละ 5.88 มาแต่งงานกับลูกหลานชาวประมง

(2) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 64.71 ประกอบอาชีพประมงหาปลาอย่างเดียว ร้อยละ 31.76 มีอาชีพเสริม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน รับจ้าง ตีผึ้ง จับงู ฯลฯ อีกร้อยละ 3.53 ใช้อาชีพประมงเป็นอาชีพเสริม หาเป็นบางฤดู และมักจะจับปลาแบบผิดกฎหมาย มีนายทุนหนุนหลัง

(3) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 60 มีฐานะยากจนมาก และกว่าร้อยละ 34.12 มีฐานะยากจนที่เหลือนี้อีกร้อยละ 5.88 มีฐานะพออยู่พอกิน

(4) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 80 ไม่กู้เงินจากกองทุนใดๆและภาคเอกชน สาเหตุมาจากการขาดความเชื่อถือและกลัวไม่มีเงินใช้หนี้ แต่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ติดหนี้จากร้านค้าของชำในหมู่บ้าน เพราะต้องซื้อของกินของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

(5) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 94.12 มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา บุตรได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 69.41 ในระดับอนุปริญา ร้อยละ 2.35 นอกนั้นไม่ได้เรียนต่ออีก ร้อยละ 28.24

(6) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรใดๆ สวัสดิการที่ได้รับจากภาครัฐคือ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ร้อยละ 69.41 มีบัตรสงเคราะห์ ร้อยละ 4.71 มีบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 11.76 ใช้จ่ายรของ ร้อยละ 14.12 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ ด้านประชาสัมพันธ์อำเภอให้ความช่วยเหลือเป็นบางครั้ง ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือมีเพียงร้อยละ 4.71 เท่านั้น ที่เหลืออีก 95.29 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ

(7) ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ขาดวัสดุเครื่องมือที่ทันสมัยในการจับปลา

(8) ไม่มีการร่วมมือในลักษณะกลุ่มอาชีพ ขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดระบบประกันสังคม